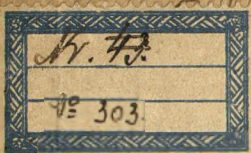


145 Z.



O ALEGERE DE

# EPISCOPI MOLDOVENI

în 1557—58,

de

*Amintirile  
part. III nr. 3*

**N. Iorga.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj



---

Retipărire din »Răvaşul«.

---



---

CLUJ, 1907.

---

Tipografia »Carmen« Petru P. Bariţiu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj



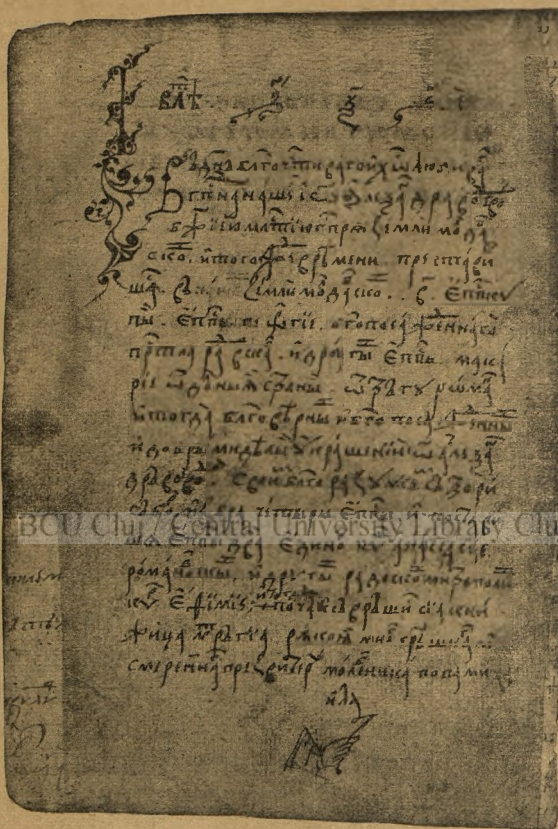
# O alegere de episcopi moldoveni

în 1557—8.

— După o notiță dintr'o carte păstrată în Ardeal. —

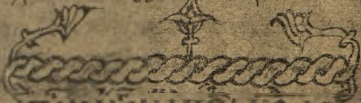
Nu e nimic mai obișnuit decât să afli în biserici sărace și ascunse ale Ardealului și părților ungurești vecine cărți tipărite „dincoace”, care poartă însemnarea prețului — foarte ridicat — numele oamenilor sărmani, cari cu bănuțul lor, cu ferdela lor de bucate, s'au însoțit pentruca să aducă la ei „Cuvântul lui Dumnezeu” sau alte tipărituri sfinte, și chiar povestirea împrejurărilor în care s'a făcut aducerea. Ici și colo se află manuscrise mai vechi: înaintea timpului când și Ardelenii, Ungurenii, deprinsese meșteșugul, de logofăt, al scrisului frumos, se află mari volume înfoiate, cu slova sigură și hârtia tare, ce vin și ele din părțile moldovenești și muntene. Trebuie să se spuie însă, că mai multe sunt acele care vin din Moldova, unde era câte o școală de calligrafie așa de vestită și de bogată ca acea dela Neamț.

Nu m'am mirat deci, când păr. Dăianu mi-a comunicat, că la Pata, lângă Cluj, s'a găsit o li-



I. pagină a însemnării din liturgierul slavon, dela 1558, găsit în Pata lângă Cluj.

+ Сидъ крестъ ица етисау хань  
 вкостимаша раба брѣдъ ица. Сидъ  
 дшевнѣ и дшадѣи сѣдъ  
 стипѣ бити, стѣга вѣико мнѣ дѣдъ  
 мѣрѣ и сѣрѣ и рѣи сѣрѣ. и сѣи сѣрѣ  
 и сѣтѣ жѣ сѣ дѣ бѣи сѣрѣ сѣдѣи  
 вѣдѣи сѣи мѣи сѣи сѣи сѣи сѣи  
 сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи  
 сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи



**ПЛАНУЛАПСТЕНЕЛА**  
 вѣи сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи

ВСЕ СЛУЖЕНО СЕПТЕМБРА 1914 Г.

на шемъ. Сидъ вѣи сѣи сѣи сѣи  
 сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи  
 сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи  
 сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи  
 сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи

Сидъ вѣи сѣи сѣи сѣи сѣи сѣи

II. pagină a însemnării slavonești.

turgie slavonă din al XVI-lea veac, care poartă o însemnare privitoare la istoria bisericească a Moldovei, în vremea cruntului Domn Alexandru Lăpușneanu, care însă, dacă a vărsat mult sânge, a înzestrat țara sa cu frumoasa mănăstire a *Slatinei* din munte.

Iată pe românește, ce spune notița slavonă:

(Pe pagina I:)

În anul 7066, în zilele bine cinstitorului, de Hristos iubitorului Domnului nostru Io Alexandru Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn al țerii Moldovei, și pe aceiași vreme răposând în țara noastră a Moldovei doi episcopi: episcopul Gheorghie, așezat de Dumnezeu în Scaunul din Rădăuți și alt episcop, Macarie, din părțile de jos, din târg dela Roman, și atunci bine-credinciosul și de Dumnezeu așezatul și cu bune fapte înfrumusețatul Io Alexandru Voevod cu a lui înțelepciune a făcut sobor, alese patru episcopi și se întăriră doi episcopi: unul, Chir Anastasie de Roman și celalalt la Mitropolia din Rădăuți, Chir Eftimie, și atunci s'a început și s'a săvârșit această carte, Liturghie, cu mâna mult greșitului și smeritului preot rugătorului popa Mihail.

(Pe pagina II:)

Această carte care e de Dumnezeu născocită și pe care a cumpărat-o roaba lui Dumnezeu Axina, pentru mântuirea sufletului, a dat-o la hramul sfântului lăcaș al marelui mucenic a lui Hristos Dimitrie și în mâinile preotului Petru, și așa a dat-o pentru rugăciunea sa, ca nu cumva să se vândă, ori să se înstrăineze, iar cine s'ar ispiti să o iea, să fie blăstămat de Hristos, Domnul nostru, în veci. Amin.

Unul dintre cei doi episcopi morți în anul vechiu Septembrie 1557 — Septembrie 1558, e deci Gheorghie de Rădăuți, căruia îi urmează Eftimie. Pe Gheorghe nu-l cunoaște Germanul *Wickenhauser* care a scris la 1890 istoria acestei episcopii ce se numește cu dreptate aice „Mitropolie“, căci acolo s'a întemeiat cea dintâi mănăstire cu un stareț-Vlădică în „țara moldovenească“ din păr-

țile nord-vestice, a lui Bogdan, Maramureșanul, începător, „descălecător“ al Moldovei. El vine după Mitrofan, care se întimpină la 1551.

Eftimie a fost un arhiepiscop în deosebi iubit de *Vodă Lăpușneanul*, care pe vremea lui a și înădit biserica făcută de Ștefan-cel-Mare. Sub acelaș Domn grozav însă el fu înlocuit cu un anume „Dimitrie“, care e ucis în 1565 pentru că stătea în fruntea unei reșcoale. Se pare că de aceea Lăpușneanul îl scosese căci Eftimie se învoise a sluji la încununarea ca „Ioan-Vodă“ a istețului Grec Despot, care-l gonise pe dânsul, Alexandru-Vodă.

Macarie cel mort în 1557 e cronicarul, care a lăsat pomenirea faptelor lui Petru-Vodă Rareș, a luptelor lui în multe părți, și în Ardeal chiar, din care a cucerit o bună parte, alipind-o la țara sa. De loc din *Putna*, Gheorghe se arată vrednic urmaș al răposatului cărturar. Sub alt Domn fără milă, Ion cel-Cumplit, el ocupa cea mai înaltă treaptă a Bisericii moldovenești, căci ajunsese mitropolit (dela 1571): în 1578 el fu scos însă din Scaunul arhiepiscopesc, tot pentru motive politice. Mai târziu, în 1589, el scria *Papei Grigorie al XIII-lea* făgăduindu-i Unirea bisericii moldovenești cu *Roma* catolică. De atunci i-se pierde urma.

Notița din *Liturghia* dela Pata are însemnătatea de a întări unele lucruri, care se știau, de a scoate la lumină pe Vlădica Gheorghe de Rădăuți, de a ni arăta că în veacul al XVI-lea episcopia rădăuțeană era privită tot ca o Mitropolie. Și mai ales din ea vedem cum se făceau alegerile de episcopi pe acea vreme.

Lăpușneanul nu se încumetă a numi el, ci strânge sobor. Din acesta fac parte patru episcopi, adică Mitropolitul și trei străini (căci episcopia de

Huși nu era încă pe atunci). Unul din ei va fi fost episcopul de Vad, în părțile someșene, care atârna de Moldova în ceia ce privește ierarchia; ceialtați doi ar fi Greci pribegi la Curtea moldovenească.

Când, în 1600, *Mihai Viteazul* schimbă pe toți arhierii Moldovei, cari, ținând cu învinsul Ieremia Movilă, fugiseră în Polonia în urma Domnului lor, el făcu sobor pentru numirea de Vlădici noi, cu un Mitropolit al Cesareii lui Filip, cu un altul din Vodena, cu episcopul de Hebrôn în Palestina, iar, din cei mărginași, cu acela din Muncaciul Maramureșului. Iar *Ion-cel-Cumplit*, având a rândul, cu treizeci de ani înainte, biserica sa, aduse pe episcopul, pe „Mitropolitul“ Românilor din Ardeal, Eftimie.

Putem vedea astfel, prin înșămnarea de pe cartea dela Pata, în vechile datini ale bisericii Moldovei:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N. Iorga.




---

Revista »Răvașul« apare din 1 Aprilie 1907 într'o formă nouă, elegantă. Prețul 6 cor. pe an; în România 8 cor. Adresa Cluj, str. Jókai 6.



# CARTEA NEAGRĂ

despre

## Păcatele regimului ciocoiesc

Bilanțul guvernării liberale și averescane

dela unire încoace

BCU Cluj / Central University Library Cluj

### 1918—1928

de Agronom acad. Prof. EUGEN DASCĂLU

Ediția II-a